

Dumitru Vitcu, *Relațiile româno-americane timpurii. Convergențe-Divergențe*, Editura Albatros, București, 2000, 358 p.

Istoriografia românească s-a îmbogățit recent cu o nouă și valoroasă sinteză, referitoare la *Relațiile româno-americane timpurii. Convergențe-Divergențe*, de Dumitru Vitcu. Lucrarea a apărut în condiții grafice excelente la Editura Albatros, în anul 2000.

Cercetând și prelucrând un vast material documentar și de specialitate, arhive, publicații, memorii, lucrări și abordări anterioare românești și străine, dar mai ales americane – istoricul a avut privilegiul să șadă patru ani în SUA, în cadrul unor stagii de perfecționare la Washington, New-York, Boston sau ca “Visiting Professor” la Emerson College și Boston College – Dumitru Vitcu ne oferă o sinteză nouă, exhaustivă, a relațiilor româno-americane timpurii, de la cele dintâi impresii, contacte ocazionale, la oficializarea și evoluția raporturilor diplomatice, până în ajunul primei conflagrații mondiale.

Lucrarea este structurată pe șase capitole: I. *Preliminarii livești*, II. *Contacte și evaluări politice ocazionale*, III. *Oficializarea raporturilor consulare directe americano-române*, IV. *Relații româno-americane în deceniul 8 al secolului al IX-lea*, V. *Sub semnul provizoratului*, VI. *Criză și destindere în raporturile bilaterale româno-americane la începutul secolului al XX-lea*. Partea finală cuprinde o *Încheiere*, *Note* (aproape 300 de trimiteri la arhivele investigate, ziare, lucrări de epocă sau ulterioare până în zilele noastre), *Abrevieri*, un consistent *Rezumat* în limba engleză și *Indice de nume* – ceea ce oferă cititorului, în general, și specialistului, în special, un instrumentar științific model.

Autorul descifrează și sintetizează mai întâi, în cadrul acelor “preliminarii livești” primele scrieri și impresii despre români, apărute în lumea americană; legătura “cu valoare de simbol” dintre celebrul Benjamin Franklin și preotul transilvănean Samuilă Damian, care, după ce, între 1744-1745 vizitase statele germane, Franța, Olanda și Anglia, ajungea în 1748 la Philadelphia, primind din partea marelui om politic și fizician american prețioase informații directe despre modul “cum să folosească tubul, cum să încarce butelia de Leyda”, generatoare de electricitate; ecoul războaielor ruso-austro-turce (și modul de percepere a chestiunii orientale în cercurile politice americane; unele relatări ale românilor despre tânăra republică din Lumea Nouă și primele reflectări în publicistica americană a realităților românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea, precum și primele “prospecțiuni americane la Dunărea de Jos”.

Într-o a doua etapă a relațiilor româno-americane, superioară, deși se mențin “contacte și evaluări politice ocazionale”, informațiile reciproce sporesc, americanii se interesează de revoluțiile europene de la 1848 și fac evaluări realiste, inclusiv despre situația și revendicările românilor; unii fruntași pașoptiști, între care Ion Ghica, văd în republica burgheză a SUA un model de organizare statală, singurul ce “ar putea scăpa și Europa de naufragiu” în care se zbate; ambasadorul american la Constantinopol, Carroll Spence analizează și apreciază cu realism realitățile istorice românești, manifestând o vădită simpatie pentru cauza unirii Principatelor.

O a treia etapă începe odată cu numirea lui Henry T. Romertze, la 30 martie 1858, în funcția de consul al SUA la Galați, fapt ce marca “o mai largă deschidere a contactelor româno-americane”, diplomatul american își exercita drepturile consulare pe raza orașelor Galați, Iași, București, Brăila, Giurgiu și Ismail, având oficial sub protecție peste o sută de persoane.

După promulgarea Constituției române din 1866 s-au ivit însă și primele divergențe în relațiile româno-americane, generate de intervenția Alianței Israelite Universale în apărarea coreligionarilor din România, îndeosebi prin acțiunile consulului american B.F. Peixotto. Prin așa-numita “chestiune evreiască” s-a ivit și pregătit imixtiunea puterilor occidentale în treburile interne ale României. SUA au întârziat vreme de peste doi ani recunoașterea neatârării statului român,

până în 1880, când a fost numit la București primul diplomat oficial american, avansat din poziția de agent în aceea de consul general și după un an în cea de însărcinat cu afaceri (1881) și apoi de ministru rezident (1882). Însă rolul reprezentanței diplomatice a SUA la București a scăzut odată cu extinderea atribuțiilor acesteia și asupra altor state din Balcani și cu transferul reședinței de la București la Atena (1883). În 1891 reprezentantul SUA cu rang de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar avea în seamă relațiile cu Grecia, România și Serbia. În același timp, aceeași pretinsă chestiune evreiască a continuat să afecteze bunele relații româno-americane, deși încă de la finele veacului al XIX-lea România devenea o piață avantajoasă pentru exportul mașinilor și utilajelor agricole americane, iar capitalul SUA se infiltra în domeniul extracției petroliere, în 1904 punându-se bazele Societății Româno-Americane, ca avanpost însemnat al marii companii Standard Oil.

În paralel cu extinderea relațiilor româno-americane în domeniul economic, în general, și al petrolului, în special, autorul relevă și alte aspecte semnificative: locul acordat României de cercurile politice americane în cadrul problemei orientale; modul cum s-a oglindit societatea românească în rapoartele și confesiunile diplomaților americani; implicațiile și proporțiile fenomenului migrator românesc spre America; luptele trusturilor americane pentru acapararea petrolului românesc; evoluția și efectele chestiunii evreiești în cadrul relațiilor româno-americane etc.

Cu o arhitectură echilibrată, armonioasă, bine gândită și construită, scrisă într-un stil științific ales, elevat, antrenant, lucrarea domnului Dumitru Vitcu se constituie într-o carte de referință cvasicompletă asupra relațiilor româno-americane de început, fără care n-ar putea fi înțelese și evaluate raporturile dintre România și SUA în epoca modernă.

Mihai Iacobescu